

Hâkimler Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Adalet Komisyonu raporu (1/499)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 2458, 6/3598

22 . XII . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

2556 sayılı Hâkimler Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 17 . XII . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

A. Menderes

GEREKÇE

4 . 7 . 1934 tarih ve 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 5 nci maddesiyle yargıç adaylarının staj süresi iki yıl olarak kabul edilmiş ve bu kanunun geçici maddesinin 3 numaralı bendi ile adaylık müddeti ve imtihanlarına dair hükümlerini, kadro icaplarına göre iki yıl geri bırakmak üzere Bakanlığa salâhiyet verilmişti.

Bundan sonra yürürlüğe giren 3206, 3885, 4439 sayılı kanunlar, geri bırakma müddetini 9 yıl uzatmış ve 24 . 6 . 1947 tarihinde meriyete geçen 5097 sayılı Kanunun geçici birinci maddesiyle de mezkûr beşinci maddeye tevfiikan staja başlayan adaylardan bir yıllık süresini bitirmiş olanları, 31 . 12 . 1948 tarihine kadar yardımcılık sınıfına tâyine Bakanlığımız yetkili kılınmış ise de bu yetkinin hitam bulduğu 31 . 12 . 1948 tarihinden bugüne kadar adaylar 2 senelik staj süresini ikmalden sonra yardımcılık sınıfına alınmakta ve bu yüzden adalet teşkilâtında her sene münhaller ziyaletmektedir.

Durum böyle iken her an zaruri ihtiyaçlar karşısında kalınmış ve 1949 yılından bugüne kadar iki müstakil ağır ceza, 49 bucakta sulh mahkemesi ihdası ile 76 yerdeki sulh mahkemesinin tek yargıçlı asliye mahkemesi haline kalbi, 5 mürettep ağır ceza mahkemesinin müstakil ağır ceza mahkemesi haline ifrağı ve yeniden 5 mürettep ağır ceza mahkemesinin ihdası, 14 tek yargıçlı asliye mahkemesinin çift yargıçlı asliye mahkemesi haline getirilmesi suretiyle adli teşkilât genişletilmiş olmakla beraber birçok yerlerde de bir hâkimin görebileceği işten fazla işi bulunan mahkemelerin takviyesi için yeniden birçok mahkeme kurulmuş veya yardımcı yargıç verilmek suretiyle takviye edilmiş olması sebepleriyle halen muhtelif mahallerdeki yargıç kadrolarındaki münhal adedi 190 a baliğ olmuştur. Yargıç adaylığı kadrosuna geçmek üzere halen 437 hukuk mezunu sıra beklemekte ve adaylık kadrosu açılmadığı için bunların bizzarure tâyinleri yapılamamakta ve uzun bir bekleme devresi geçirmektedir.

Bunların, kadrosuzluk yüzünden adaylığa alınmıyarak uzun müddet bekletilmeleri gerek şahsi durumları ve gerekse meslekî bilgileri bakımından zararlı olmakla beraber yardımcılık sınıfına geçilecek ve mevcut münhali karşılayacak aday da bulunmaması yüzünden adalet teşkilâtımızda müşkülâtle karşılaşmaktadır.

Münhal bulunan mahallî adalet teşkilâtımızda daimî surette, münhale tâyin yapılması istenmekle

beraber birçok resmî ve hususi mahallî teşekküllerle şahısların da şikâyetleri tevali etmekte ve haklı olan bu şikâyetleri de önlenememektedir.

Bu sebeple, halen satajını yapmakta olan adaylardan bir yıllık staj müddetini bitirenlerin derhal yargıç yardımcılığına tâyinleri suretiyle münhallerin kapatılması ve dolayısıyla mahkeme işlerinin vakit ve zamanında tedviri ile tevali eden şikâyetler önlenmiş olacaktır.

Binaenaleyh, halen stajda bulunan yargıç adaylarından bir yılı bitirenlerin yardımcılık sınıfına alınması halinde, daha evvel iki sene staj yapmak suretiyle yardımcı sınıfına alınmış bulunanlara nazaran kıdem bakımından faydalanmış olacakları göz önünde tutularak bir yıllık staj müddetini bitirip iki sene müddeti tamamlamadan yardımcılık sınıfına almanların, iki senelik staj müddetinden eksik geçirdikleri müddet yardımcılık sınıfında geçirecekleri terfi sürelerine eklenmesi halinde daha evvelkilere nazaran hâsıl olan durum brtaraf edilmiş olacağından, tasarı bu esaslar dairesinde hazırlanmış bulunmaktadır.

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/499

Karar No. 17

27 . XII . 1952

Riyaset Makamına

2556 sayılı Hâkimler Kanununa muvakkat bir madde ilâvesi hakkındaki kanun lâyihası komisyonumuza havale olunmakla Adliye Vekâleti mümessilleri huzuriyle tetkik ve müzakere edildi :

1. Lâyiha; 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 5457 sayılı Kanun ile muaddel beşinci maddesinde yazılı bulunan iki senelik staj müddetinin, iki seneye maksur olmak üzere bir seneye tenzil ve hasredilmesine mütedair bulunmaktadır.

2. Lâyihanın mucip sebepleri arasında; mahkeme teşkilâtının tevsi edilegelmekte bulunması hasebiyle, kadrolarda husule gelen boşlukların ikmalî için unsur bulunamadığı ve bu cümleden olarak (190) hâkimliğe tâyin yapılamadığı, elyevm (437) hukuk mezununun hâkim namzetliği kadrosunda vazife görmek için zaruri bir intizar devresi geçirmekte oldukları zikredilmekte ve munzam olarak bunların kadrosuzluk sebebiyle uzun müddet vazifeye alınmamalarının da şahsi vaziyetleri ve meslekî bilgileri bakımından zararları ve mahzurları tebarüz ettirmektedir.

Adliye Vekâleti mümessilleri tarafından verilen şifahi izahata göre, kadro açıkları yüzünden mahkemeler ile sair teşekküller ve şahıslar tarafından mütevali şikâyetlerin aksettirildiği

anlaşılmış ve bâzı takyidat neticesinde ihmali icap eden hizmetlerin, asgari şerait ile de olsa ihya ve ifasının lüzumu aşıkâr bulunmuş olduğundan kanun lâyihası esas itibariyle muvafık bulunmuştur..

3. Ancak; tanzim ve sevk edilen şekle nazaran lâyiha, 2556 sayılı Hâkimler Kanununun bâzı maddelerini tadil eden 5457 sayılı Kanunun (5) nci maddesinde yazılı müddeti tahdit ettiği cihetle tedvini gereken son hükmün 2556 sayılı Kanuna atıf suretiyle 5457 sayılı Kanunun bünyesine ithali lâzımgelmekte ve bu kanun ise iki muvakkat maddeyi de ihtiva etmekte bulunmasına mebni, ilâve edilen madde numarasının (muvakkat madde 3) olarak tadilinde zaruret görülmüştür.

4. Madde metninde mevcut ve kanunun meiriyet tarihine mütaallik (bu kanunun neğri tarihinden itibaren) fıkrasıyla vaz'ı derpiş edilen prensibin, kanunlarda müstakil bir madde ile tesbit edilmesi müteamel olduğundan ve lâyihada da bu hüküm aynı esas üzerinden başka bir madde ile sevk edildiğinden bu fıkra tayyolunmuştur.

5. Maddeyi terkip eden fıkralardan (kadro icaplarına göre) diye yazılan kısmı, vuzuhu temin sadedinde (bir yıllık staj müddetini bitirmiş veya bitirecek olan namzetleri) fıkrasından

sonraya nakledilmek suretiyle metinde tashihat yapılmıştır.

6. Kanunun (1), (2) ve (3); maddelerindeki bazı ıstılahlar üzerinde tadilât yapılmıştır.

7. Kanun lâyihasının, âcil ihtiyaçları karşılayacak mahiyette bulunması hasebiyle, müstacelen ve takdimen görüşülmesinin arzına da karar verilmiştir.

Yüksek Riyaset makamına sunulur.

Başkanvekili

İstanbul

F. H. Demirelli

Bu rapor Sözcüsü

Balikesir

V. Asena

Kâtip

Balikesir

V. Asena

Ankara

H. Ş. İnce

İstanbul

Â. Moshos

Mardin

M. K. Boran

Amasya

İ. Olgaç

Çoruh

M. Güney

Kayseri

Y. Z. Turgut

Siird

Ş. Türkoğan

Tokad

M. Önal

Ankara

O. T. İtkin

Erzurum

E. Karan

Kütahya

S. S. Nasuhoğlu

Sivas

Ş. Ecevit

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

2556 sayılı Hâkimler Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 4. VII. 1934 tarih ve 2556 sayılı Hâkimler Kanununa aşağıda yazılı şekilde geçici bir madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 5457 sayılı Kanun ile tadil edilen beşinci maddesinde yazılı şekilde staja başlamış bulunan adaylardan, (bu kanunun neşri tarihinden itibaren kadro icaplarına göre,) bir yıllık staj müddetini bitirmiş veya bitirecek olan adayları, yardımcılık sınıfına tâyine, 2 yıl için Adalet Bakanı yetkilidir.

Ancak iki yıldan az staj yaparak yargıç yardımcılığına tâyin edilenlerin, bakiye staj müddetleri, yargıç yardımcılığında geçecek terfi müddetlerine zam ve ilâve olunur.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

Başbakan ve
Dışişleri B. V.
A. Menderes

Devlet Bakanı
M. Alakant

Millî Savunma Bakanı
S. Kurtbek

Dışişleri Bakanı

Millî Eğitim Bakanı
T. İleri

Eko. ve Ticaret Bakanı
E. Güreli

G. ve Tekel Bakanı

Ulaştırma Bakanı
Y. Üresin

İşletmeler Bakanı ve
Güm. ve T. B. V.
S. Yırcalı

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı

Adalet Bakanı
O. Ş. Çiçekdağ
İçişleri Bakanı ve

Sağ. ve Sos. Y. B. V.
E. Menderes

Maliye Bakanı
H. Polatkan

Bayındırlık Bakanı
K. Zeytinoglu

Sa. ve So. Y. Bakanı

Tarım Bakanı
N. Ökmen

Çalışma Bakanı

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

(2556) sayılı Hâkimler Kanununa muvakkat bir madde ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1. — 4. VII. 1934 tarih ve 2556 sayılı Hâkimler Kanununa aşağıda yazılı şekilde muvakkat bir madde ilâve edilmiştir.

MUVAKAT MADDE 3. —

2556 sayılı Hâkimler Kanununun 5457 sayılı Kanun ile tadil edilen beşinci maddesinde yazılı şekilde staja başlamış bulunan namzetlerden, bir yıllık staj müddetini bitirmiş veya bitirecek olan namzetleri, kadro icaplarına göre, yardımcılık sınıfına tâyine iki sene müddetle Adliye Vekili salâhiyetlidir.

Ancak iki yıldan az staj yaparak hâkim yardımcılığına tâyin edilenlerin, bakiye staj müddetleri, hâkim yardımcılığına geçecek terfi müddetlerine zam ve ilâve olunur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerinin icrasına Adliye Vekili memurdur.